

environment, the last concert given by the ensemble was apparently on 27 March 1933 in České Budějovice,³⁶ where it played in the ninth subscription concert of the local music school. The second viola part in Dvořák's *String Quintet in E flat*, Op. 97 was played by a local friend of the quartet members, Josef Beran, director of the music school.

The time was approaching when the Czech Quartet's concerts had to come to an end. First to leave the ensemble was the second violinist Josef Suk, and it remained for Hoffmann as first violinist to decide how to continue if at all. Hoffmann's papers include a draft of his response to Suk's announcement, but it remained unfortunately only a draft. The temporary cooling of relations between the two violinists would probably not have occurred if Suk had read Hoffmann's words:³⁷

Please forgive me for not writing to you for so long. Although I fully understand your decision to hang up your fiddle, it was nevertheless painful for me, in remembering all the beautiful experiences I've had with you, my dear companion, through almost my whole life. I couldn't get used to the idea of the new situation, of continuing without you. I trembled at the thought that you will no longer sit by me. Now I've calmed down a little. Please just be careful with your health, so that you can continue working for the glory of our [Czech] music and for the immeasurable joy of your friends and admirers. We know well that you're our greatest living poet-composer! We want to continue in the quartet along the lines of your intentions. If only God will grant me the health and strength. Believe me, I too would stop—if we didn't have such fine fellows as Jiří [Herold] and Láďa [Ladislav Zelenka]. And so it's in the hands of the Lord God! I look forward to seeing you at the conservatory and remain yours, ardently kissing you, Karel.

Only for a short time was Suk replaced as second violinist by Stanislav Novák. Then came the long illness and death of Jiří Herold in 1934, the death of Suk in 1935, and finally the death of Hoffmann himself in 1936.

III. CONCLUSION

There is no doubt that the position of 'manager' of the Czech Quartet brought Karel Hoffmann many organizational cares, but he never complained about this aspect of his work. It is easy to understand why it was precisely for him that the Czech Quartet had fundamental importance: he invested so much time and energy into its existence.

For scholars interested in organizational matters surrounding concerts in the late nineteenth and early twentieth centuries, the papers of Karel Hoffmann provide information that is interesting and often not otherwise known. From this standpoint we have here a source that is still awaiting its scholarly appraisal.

36) The literature has erroneously given the 438th subscription concert of the Czech Society for Chamber Music on 20 March 1933 as the last concert of the Czech Quartet with its long-term membership of Hoffmann, Suk, Herold, and Zelenka.

37) Inventory No. S 91/780.

Melodram ve sbírkách Českého muzea hudby

VĚRA ŠUSTÍKOVÁ

Historie českého melodramu jako samostatného oboru dlouho zůstávala v současné české muzikologii na okraji badatelského zájmu. Teprve impuls ciziny vyvolal potřebu zmapovat vývoj českého melodramu, vytvořit soupis hudebního materiálu roztroušeného v jednotlivých institucích a zhodnotit jeho četnost a kvalitu.¹

Tento obsáhlý heuristický úkol, jehož prvním výstupem byl příspěvek na mezinárodní vědecké konferenci ve Stanfordu,² zařadilo České muzeum hudby mezi své interní výzkumné úkoly. Od roku 1996 zde soustavně vzniká databáze českého melodramu, v níž je v současné době evidováno **729** původních českých děl. To ovšem ještě zdaleka není číslo konečné; každý rok přibude několik nově objevených skladeb při systematickém prohledávání hudebních archivů a knihoven a současně vznikne okolo desítky skladeb nových.³ Kvalifikovaný odhad ukazuje, že v případě archiválií se už stěží bude jednat o díla zásadní, ale spíše se jen doplňuje bohatý obraz produkce z konce 19. a první poloviny 20. století, která měla význam především ve své době.

České muzeum hudby vlastní tisky a manuskripty 123 titulů melodramů z let 1875–1972 (nepočítáme-li německá vydání scénických melodramů J. A. Bendy z let 1774–1775). Z přehledného soupisu (viz tabulka) vyplývá, že se jedná o materiály shromážděvané po léta spíše náhodně, bez soustředěného zájmu o obor. Vedle běžné dobové produkce autorů převážně druhořadého významu zde najdeme některá vydání koncertních melodramů Emila Axmana, Karla Bendla, Pavla Bořkovce, Jarmila Burghausera, Zdeňka Fibicha, Josefa Bohuslava Foerster, Jaroslava a Otakara Jeremiášů, Karla Kovářovce, Otakara Zicha aj. Zajímavostí je i dobové vydání melodramů Antonína Dvořáka ze scénické hudby k Šamberkově hře Josef Kajetán Tyl.

K dokreslení pohledu na vývoj melodramu slouží i jednotlivé dobové opisy či autografy, které jsou v této řadě zastoupeny. I když jejich umělecká hodnota je většinou nevelká, historicky jsou často jediným dochovaným – a proto cenným – exemplářem dobové pro-

1) V roce 1994 se obrátila americká Stanford University na Společnost Zdeňka Fibicha s žádostí o účast na Mezinárodní vědecké konferenci *Opera and Song without Singing: Musical Melodrama*, kterou připravovala na rok 1996.

2) ŠUSTÍKOVÁ, Věra: *The Position and Significance of Melodrama in Czech Musical Culture*, příspěvek na konferenci *Opera and Song without Singing: Musical Melodrama*, Stanford 1996.

3) České muzeum hudby úzce spolupracuje na projektu *Oživení koncertního melodramu*, realizovaného Společností Zdeňka Fibicha. Tento široce koncipovaný projekt zahrnuje i umělecké a vzdělávací výstupy a umožňuje bezprostřední propojení teorie a praxe. Pro vznik nové tvorby je nejpodstatnější platforma Mezinárodního festivalu koncertního melodramu (každoroční přehlídka koncertních melodramů s večery nové tvorby v podání předních umělců) a Mezinárodní soutěže Zdeňka Fibicha v interpretaci melodramů (ve 3. kole je v přednesu recitátora a klavíru povinná ukáзка z nové tvorby).

dukce. Výjimečně jsou zde uloženy i autografy význačnějších autorů, pokud jejich osobní pozůstalost není v Českém muzeu hudby zastoupena: např. neúplná klavírní skica E. F. Buriana ke skladbě *Melodram závěrečný*, autograf Josefa Kříčky *Toman a lesní panna* op. 6, dva neznámé autografy Jitky Snížkové na vlastní texty (*Židovská romance* a *Dva melodramy* s jednotlivými částmi *Legenda o slepé harfenici* a *Děkuji bohům za vše*) ap. Tyto jednotliviny jsou zpracovány do přehledné tabulky:

Rukopisy a tisky melodramů uložené v ČMH mimo pozůstalostní celky

Skladatel / Composer	Autor textu / Author of Text	Název díla / Title of Work	Vznik / Date of Composition	Tisk nebo rukopis (rkp) / Print (P) or Manuscript (MS)	Vydání nebo opis / Date of MS Copy or of Publication	Signatura / Inventory No.
Axman Emil	Bezruč Petr	<i>Jen jedenkrát</i>	1907	tisk (P)	1928	XXII E 363
Axman Emil	Bezruč Petr	<i>Jen jedenkrát</i>	1907	tisk (P)	1928	X A 181
Axman Emil	Bezruč Petr	<i>Jen jedenkrát</i>	1907	tisk (P)	1970	XXVII C 295
Anger Mořic	Berger Augustin	<i>Kouzelný fagot</i>	s.a.	tisk (P)	s.a.	VII A 38
Bartoš František	Šrámek Fráňa	<i>Jaro op. 2</i>	1925	tisk (P)	1926	IX D 239
Bartovský Josef	Vrchlický Jaroslav	<i>Balada blanická op. 30</i>	1929	tisk (P)	1930	XXIX F 289
Barvitijs Karel	Vrchlický Jaroslav	<i>Legenda</i>	1912	tisk (P)	1920	XXIX A 43
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	tisk (P)	s.a.	XIII C 336
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	tisk (P)	s.a.	XV C 250
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	tisk (P)	s.a.	XXX A 10
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	tisk (P)	1778	XXI C 97
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	tisk (P)	1778	XIII C 337
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	tisk (P)	s.a.	VII D 11
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	tisk (P)	s.a.	II B 30
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	tisk (P)	s.a.	XXX A 13
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	rkp (MS)	s.a.	XXX A 9
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	rkp (MS)	s.a.	XL A 607
Benda Jiří Antonín	Brandes Johann Christian	<i>Ariadna na Naxu</i>	1774	rkp (MS)	s.a.	XXXI C 2
Benda Jiří Antonín	Gotter Friedrich Wilhelm	<i>Medea</i>	1775	rkp (MS)	1777	IV C 50
Benda Jiří Antonín	Gotter Friedrich Wilhelm	<i>Medea</i>	1775	tisk (P)	s.a.	XV C 93

Benda Jiří Antonín	Gotter Friedrich Wilhelm	<i>Medea</i>	1775	tisk (P)	s.a.	XXX A 8
Benda Jiří Antonín	Gotter Friedrich Wilhelm	<i>Medea</i>	1775	tisk (P)	1778	XXI B 115
Benda Jiří Antonín	Gotter Friedrich Wilhelm	<i>Medea</i>	1775	tisk (P)	s.a.	XIII C 338
Benda Jiří Antonín	Gotter Friedrich Wilhelm	<i>Medea</i>	1775	rkp (MS)	s.a.	XL C 309
Benda Jiří Antonín	Gotter Friedrich Wilhelm	<i>Medea</i>	1775	rkp (MS)	1780	XL A 600
Benda Jiří Antonín	Gotter Friedrich Wilhelm	<i>Medea</i>	1775	tisk (P)	1976	XVIII C 365
Benda Jiří Antonín	Rousseau Jean Jacques	<i>Pygmalion</i>	1779	tisk (P)	1780	XXX A 11
Benda Jiří Antonín	Rousseau Jean Jacques	<i>Pygmalion</i>	1779	rkp (MS)	s.a.	XVI B 275
Benda Jiří Antonín	Rousseau Jean Jacques	<i>Pygmalion</i>	1779	rkp (MS)	1780	XL A 601
Bendl Karel	Cross Douglas - překlad Vrchlický Jaroslav	<i>Uzený slaneček</i>	s.a.	tisk (P)	s.a.	I E 71
Bendl Karel	Cross Douglas - překlad Vrchlický Jaroslav	<i>Uzený slaneček</i>	s.a.	tisk (P)	s.a.	XXII E 79
Bláha-Mikeš Záboj	Thákur Rabindranáth	<i>Přibývající měsíc op. 14</i>	1921	tisk (P)	1927	XIII D 353
Bláha-Mikeš Záboj	Thákur Rabindranáth	<i>Přibývající měsíc op. 14</i>	1921	rkp (MS)	s.a.	XXXI C 460
Bláha-Mikeš Záboj	neznámý	<i>Velký pátek op. 16</i>	1926	tisk (P)	1932	XV C 278
Blecha Oldřich	Holeček Vladislav	<i>Odkaz Aloise Jiráska op. 110</i>	1935	tisk (P)	1935	XVIII B 415
Bořkovec Pavel	Bezruč Petr	<i>Jen jedenkrát op. 2</i>	1921	tisk (P)	s.a.	XXX D 110
Burghauser Jarmil	Neruda Jan	<i>Dědova mísa op. 9</i>	1934	tisk (P)	1937	XIX E 234
Burian Emil František	neznámý	<i>Melodram závěrečný</i>	s.a.	rkp (MS)	s.a.	XXIII B 241
Císař Josef	Rubín Ivo	<i>Dvě české pohádky</i>	1928	tisk (P)	1928	X E 261
Čelanský Ludvík Vítězslav	Klášteřský Antonín	<i>Balada o duši Jana Nerudy</i>	1895	tisk (P)	1895	XVIII F 60
Čelanský Ludvík Vítězslav	Klášteřský Antonín	<i>Balada o duši Jana Nerudy</i>	1895	tisk (P)	1895	I F 1011
Čelanský Ludvík Vítězslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Země</i>	1894	tisk (P)	s.a.	XXIV F 49
Červený Jiří	Červený Jiří	<i>Melodram</i>	s.a.	tisk (P)	1920	XIX A 245
Červený Jiří	Hertan Tomáš	<i>Nezvyklý rozhovor</i>	s.a.	tisk (P)	1921	XXIV C 230
Drobník M. A.	Drobník M. A.	<i>Věrná stráž</i>	s.a.	tisk (P)	1938	XXI A 2
Dušek Bohumil	Jablonský Boleslav	<i>Čarovný sen op. 49</i>	1940	tisk (P)	1940	XXIX F 104

Dvořák Antonín	Šamberk František Ferdinand	<i>Josef Kajetán Tyl</i> - melodramy, op. 62	1882	tisk (P)	s.a.	VIII C 334
Dvořák Antonín	Šamberk František Ferdinand	<i>Josef Kajetán Tyl</i> - melodramy, op. 62	1882	tisk (P)	1951	XX F 271
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Emá</i>	1883	tisk (P)	s.a.	IX E 271
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Emá</i>	1883	rkp (MS)	s.a.	CI D 283
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Hakon</i> op. 30	1888	tisk (P)	s.a.	XIX A 74
Fibich Zdeněk	Freiligrath Ferdinand - překlad Vrchlický Jaroslav	<i>Pomsta květin</i>	1877	tisk (P)	s.a.	XXIV E 46
Fibich Zdeněk	Freiligrath Ferdinand - překlad Vrchlický Jaroslav	<i>Pomsta květin</i>	1877	tisk (P)	s.a.	XIX A 79
Fibich Zdeněk	Erben Karel Jaromír	<i>Štědrý den</i> op. 9	1875	tisk (P)	s.a.	XIX A 15
Fibich Zdeněk	Erben Karel Jaromír	<i>Štědrý den</i> op. 9	1875	tisk (P)	1946	XX B 142
Fibich Zdeněk	Erben Karel Jaromír	<i>Štědrý den</i> op. 9	1875	tisk (P)	1946	XXIX A 129
Fibich Zdeněk	Erben Karel Jaromír	<i>Štědrý den</i> op. 9	1875	tisk (P)	1950	XX F 334
Fibich Zdeněk	Mayer Rudolf	<i>Věčnost</i> op. 14	1878	tisk (P)	s.a.	XIV D 216
Fibich Zdeněk	Mayer Rudolf	<i>Věčnost</i> op. 14	1878	tisk (P)	s.a.	VII B 342
Fibich Zdeněk	Erben Karel Jaromír	<i>Vodník</i> op. 15	1883	tisk (P)	s.a.	XIX B 261
Fibich Zdeněk	Erben Karel Jaromír	<i>Vodník</i> op. 15	1883	tisk (P)	s.a.	XLIII F 459
Fibich Zdeněk	Erben Karel Jaromír	<i>Vodník</i> op. 15	1883	tisk (P)	1942	XXIII G 225
Fibich Zdeněk	Erben Karel Jaromír	<i>Vodník</i> op. 15	1883	tisk (P)	1950	XXIII B 136
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Námluvy Pelopovy</i> op. 31	1889	tisk (P)	1952	XXVII D 93
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Námluvy Pelopovy</i> op. 31	1889	tisk (P)	s.a.	XIX D 41
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Námluvy Pelopovy</i> op. 31	1889	tisk (P)	s.a.	XXV C 80
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Smír Tantalův</i> op. 32	1890	tisk (P)	1953	XXVIII A 239
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Smír Tantalův</i> op. 32	1890	tisk (P)	s.a.	XXV C 79
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Smír Tantalův</i> op. 32	1890	tisk (P)	s.a.	XXXIX F 1097
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Smír Tantalův</i> op. 32	1890	tisk (P)	s.a.	VII B 22
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Smrt Hippodamie</i> op. 33	1891	tisk (P)	1957	XXI F 46
Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Smrt Hippodamie</i> op. 33	1891	tisk (P)	s.a.	XXV C 90

Fibich Zdeněk	Vrchlický Jaroslav	<i>Smrt Hippodamie</i> op. 33	1891	tisk (P)	s.a.	VII B 21
Fibich Zdeněk	souborné vydání	Melodramy		tisk (P)	1967	XXII B 325
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Amarus</i> op. 30a	1897	tisk (P)	s.a.	XXIII C 346
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Amarus</i> op. 30a	1897	tisk (P)	s.a.	XIX A 97
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Amarus</i> op. 30a	1897	tisk (P)	s.a.	XXXV F 673
Foerster Josef Bohuslav	Beers H. A. - překlad Sládek Josef Václav	<i>Carçamon</i> op. 149a	1943	tisk (P)	1948	XXIX E 45
Foerster Josef Bohuslav	Beers H. A. - překlad Sládek Josef Václav	<i>Carçamon</i> op. 149a	1943	tisk (P)	1948	XXX D 126
Foerster Josef Bohuslav	Beers H. A. - překlad Sládek Josef Václav	<i>Carçamon</i> op. 149a	1943	tisk (P)	1948	XXXIX F 711
Foerster Josef Bohuslav	Sládek Josef Václav	<i>Cikánské děcko</i> op. 162, č. 1	1940	tisk (P)	1943	XXII F 91
Foerster Josef Bohuslav	Klásterský Antonín	<i>Dolorosa</i> op. 176b	1946	tisk (P)	1949	XX F 254
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Dvě laně</i> op. 139 III	1928	tisk (P)	s.a.	XI C 149
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Faustulus</i> op. 31	1897	tisk (P)	s.a.	XIX A 98
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Helmaladur</i> op. 111, č. 3	1920	tisk (P)	1921	XXIII G 199
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Helmaladur</i> op. 111, č. 3	1920	tisk (P)	1921	XIX B 46
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Jacopone Todí</i> op. 111, č. 2	1920	tisk (P)	1921	XIX B 41
Foerster Josef Bohuslav	Sládek Josef Václav	<i>Laň</i> op. 162, č. 2	1940	tisk (P)	1943	XXI F 90
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Legenda o sv. Julii</i> op. 35	1891	tisk (P)	s.a.	XIX B 155
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Legenda o sv. Julii</i> op. 35	1891	tisk (P)	s.a.	XXIII C 357
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Mše biskupa Turpina</i> op. 111, č. 4	1920	tisk (P)	1921	XIX B 42
Foerster Josef Bohuslav	Zeyer Julius	<i>Norská balada</i> op. 40b	1905	tisk (P)	s.a.	VII B 279
Foerster Josef Bohuslav	Zeyer Julius	<i>Norská balada</i> op. 40b	1905	tisk (P)	s.a.	IX A 269
Foerster Josef Bohuslav	Horálová Renáta	<i>Pan učitel</i> op. 149b	1944	tisk (P)	1949	XX D 468
Foerster Josef Bohuslav	Těsnohlídek Rudolf	<i>Pravda a pohádka</i> op. 139, č. 1	1928	tisk (P)	1928	XV D 458
Foerster Josef Bohuslav	Neruda Jan	<i>Romance štědrovečerní</i> op. 155a	1943	tisk (P)	1935	XVI E 350

Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Sníh</i> op. 162, č. 3	1937	tisk (P)	1943	XXII F 88
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Stín</i> op. 162	1935	tisk (P)	1936	XXX D 101
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Stín</i> op. 162	1935	tisk (P)	1936	XVIII E 394
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Tři jezdci</i> op. 21	1889	tisk (P)	1950	XXIII B 139
Foerster Josef Bohuslav	Vrchlický Jaroslav	<i>Tři jezdci</i> op. 21	1889	tisk (P)	s.a.	I D 185
Foerster Josef Bohuslav	Sládek Josef Václav	<i>Tři králové</i> op. 111, č. 1	1920	tisk (P)	1921	XIX B 38
Foerster Josef Bohuslav	Rilke Rainer Maria - překlad neznámý	<i>Z třicetileté války</i> op. 174	1941	tisk (P)	1973	XXVII E 134
Formánek Josef	Pokorný Rudolf	<i>Dudák v nebi</i>	s.a.	tisk (P)	1920	XXIII G 221
Friml Rudolf	Šváb Josef	<i>V nejlepších rodinách</i>	s.a.	tisk (P)	s.a.	VII A 38
Geissl Jan	Geisslová Irma	<i>Hymna moře</i>	1888	rkp (MS)	1947	XXIX B 281
Geisslová Emílie	Geisslová Irma	<i>Ištván</i>	s.a.	rkp (MS)	1947	XXIX B 283
Geisslová Emílie	Geisslová Irma	<i>Lesníková žena</i>	s.a.	rkp (MS)	1947	XXIX B 282
Hanf Rudolf	Hašek Karel	<i>Pisničkář</i>	s.a.	tisk (P)	s.a.	XLII A 412
Hanuš Jan	Mareš Jan	<i>Karpatské requiem</i> op. 17	1945	tisk (P)	1945	II A 228
Hrazdír Cyril Metoděj	Medek Rudolf	<i>Vltava</i>	1923	tisk (P)	1927	XXV E 198
Hrazdír Cyril Metoděj	Medek Rudolf	<i>Vltava</i>	1923	rkp (MS)	s.a.	XXII C 326
Hrazdír Cyril Metoděj	Medek Rudolf	<i>Vltava</i>	1923	rkp (MS)	s.a.	XXII C 327
Hrobský Karel Emanuel	Podolský Jaroslav	<i>Den v září</i>	1945	rkp (MS)	1945	XXVIII F 48
Hrobský Karel Emanuel	Trojan M.	<i>Jičínská balada</i>	1944	rkp (MS)	1944	XXVIII F 44
Hrobský Karel Emanuel	Geisslová Irma	<i>Motiv ze Skalního města</i>	1947	rkp (MS)	1947	XXIX B 287
Hrobský Karel Emanuel	Geisslová Irma	<i>Noc pod Bradlcem</i>	1947	rkp (MS)	1947	XXIX B 286
Hrobský Karel Emanuel	Šimek Rudolf František	<i>Ostravské melodie</i>	1949	rkp (MS)	1949	XXVIII F 78
Hrobský Karel Emanuel	Podolský Jaroslav	<i>Rotštejn</i>	1944	rkp (MS)	1944	XXVIII F 43
Hrobský Karel Emanuel	Vaňková Zina	<i>7. III. 1944</i>	1947	rkp (MS)	1947	XXVIII F 64
Hrobský Karel Emanuel	Podolský Jaroslav	<i>Trosky v zimním západu slunce</i>	1944	rkp (MS)	1944	XXVIII F 40
Hrobský Karel Emanuel	Renč Vojtěch	<i>Zborov volá</i>	1948	rkp (MS)	1948	XXVIII F 70
Hybler Jindřich	různí	<i>Verše a hudba</i> op. 62	s.a.	tisk (P)	s.a.	XX A 41
Jahnová Božena	Jahn Jiljí Vratislav	<i>Starý bojovník</i>	s.a.	rkp (MS)	s.a.	XXX F 4

Jelínek Alfred	Vrchlický Jaroslav	<i>Balada o šípu</i> op. 14	1906	tisk (P)	1913	VII B 285
Jelínek Alfred	Vrchlický Jaroslav	<i>Balada o šípu</i> op. 14	1906	tisk (P)	1913	XI A 13
Jelínek Alfred	Erben Karel Jaromír	<i>Svatební košile</i> op. 18	1906	tisk (P)	s.a.	XXIII G 222
Jemelík Antonín	Orten Jiří	<i>Tři melodramy</i> 1. <i>Bělouňka holubička</i>	s.a.	tisk (P)	1972	XXVI B 200
Jemelík Antonín	Šrámek Fráňa	<i>Tři melodramy</i> 2. <i>Pohádka</i>	s.a.	tisk (P)	1972	XXVI B 200
Jemelík Antonín	Verlaine Paul -překlad Hrubín František	<i>Tři melodramy</i> 3. <i>Podzimní píseň</i>	s.a.	tisk (P)	1972	XXVI B 200
Jemelík Antonín	Orten Jiří	<i>Tři melodramy</i> 1. <i>Bělouňka holubička</i>	s.a.	tisk (P)	1972	I D 790
Jemelík Antonín	Šrámek Fráňa	<i>Tři melodramy</i> 2. <i>Pohádka</i>	s.a.	tisk (P)	1972	I D 790
Jemelík Antonín	Verlaine Paul -překlad Hrubín František	<i>Tři melodramy</i> 3. <i>Podzimní píseň</i>	s.a.	tisk (P)	1972	I D 790
Jeremiáš Jaroslav	Šrámek Fráňa	<i>Raport</i>	1913	tisk (P)	1920	XXXIII C 441
Jeremiáš Jaroslav	Šrámek Fráňa	<i>Raport</i>	1913	tisk (P)	1928	X B 198
Jeremiáš Jaroslav	Šrámek Fráňa	<i>Raport</i>	1913	tisk (P)	1920	XIX A 7
Jeremiáš Otakar	Neruda Jan	<i>Romance o Karlu IV.</i> op. 13	1917	tisk (P)	1942	XXIII G 66
Jeřábek Josef	Vrchlický Jaroslav	<i>Ginevra</i> op. 34	1910	tisk (P)	1910	XX D 167
Jindřich Jindřich	Erben Karel Jaromír	<i>Holoubek</i>	1901	tisk (P)	1903	I C 523
Jindřich Jindřich	Tuček Zdeněk	<i>Chodský kraj</i>	1932	tisk (P)	1933	XX D 244
Kovařovic Karel	Čech Svatopluk	<i>Loutkářův sirotek</i>	1892	tisk (P)	s.a.	XXIX F 288
Kovařovic Karel	Sova Antonín	<i>Princezna Lyoleja</i>	1919	tisk (P)	1946	XX B 39
Kovařovic Karel	Erben Karel Jaromír	<i>Zlatý kolovrat</i>	1887	tisk (P)	s.a.	I B 256
Kovařovic Karel	Erben Karel Jaromír	<i>Zlatý kolovrat</i>	1887	tisk (P)	s.a.	XXIII G 218
Kříčka Josef	Čelakovský František Ladislav	<i>Toman a lesní panna</i> op. 6	1917	tisk (P)	s.a.	XXIII G 219
Kříčka Josef	Čelakovský František Ladislav	<i>Toman a lesní panna</i> op. 6	1917	rkp (MS)	1917	XLIV B 393
Macan Karel Emanuel	Vrchlický Jaroslav	<i>Amarus</i>	1892	tisk (P)	s.a.	I C 512
Macan Karel Emanuel	Vrchlický Jaroslav	<i>Amarus</i>	1892	tisk (P)	s.a.	XX E 355
Macan Karel Emanuel	Vrchlický Jaroslav	<i>Amarus</i>	1892	tisk (P)	s.a.	XXVI D 265
Macan Karel Emanuel	Vrchlický Jaroslav	<i>Amarus</i>	s.a.	rkp (MS)	s.a.	XXVI D 294
Mádl Vojtěch	Válka Ludevít	<i>Klam duše</i>	1935	rkp (MS)	1935	XXIV C 174

Mádlo Vojtěch	Medek Rudolf	Vltava	1920	tisk (P)	1930	XIII F 290
Maixner Vincenc	Sova Antonín	Princezna Lyoleja	s.a.	tisk (P)	1963	XXIX F 562
Malý Josef	Chaloupka Jaroslav	Úsměv Krista	1897	rkp (MS)	s.a.	XX D 247
Mařík Rudolf	Mařík Rudolf	Kde domov můj	s.a.	tisk (P)	s.a.	XII C 392
Meziměstský V. A.	Záměstský F.	Úsporný román	s.a.	rkp (MS)	s.a.	XLIII F 731
Moor Karel	Bezruč Petr	Kantor Halfar	1919	tisk (P)	1921	XIX A 90
Moor Karel	Bezruč Petr	Kantor Halfar	1919	rkp (MS)	1919	XLIV B 249
Moor Karel	Bezruč Petr	Maryčka Magdona	1905	tisk (P)	1921	XIX A 91
Moor Karel	Bezruč Petr	Maryčka Magdona	1928	rkp (MS)	1928	XV A 306
Moor Karel	Brožík Emanuel	Tylův sen	s.a.	tisk (P)	1934	XI C 150
Moor Karel	Opočenský Gustav Roger	Utrpení Boha	1941	rkp (MS)	1941	XXIX A 17
Němeček Emil	Sládek Josef Václav	Ledová královna	s.a.	rkp (MS)	s.a.	VII B 405
Nešvera Josef	Vrchlický Jaroslav	Česká legenda vánoční op. 109	s.a.	tisk (P)	s.a.	VII B 269
Nešvera Josef	Vrchlický Jaroslav	Česká legenda vánoční op. 109	s.a.	tisk (P)	s.a.	XIII D 15
Nešvera Josef	Vrchlický Jaroslav	Česká legenda vánoční op. 109	s.a.	rkp (MS)	s.a.	XXIV E 26
Nešvera Josef	Quis Ladislav	Krajánek op. 36	s.a.	tisk (P)	1883	I D 486
Neumann František	Vergilius Julius	Pan op. 29	1921	tisk (P)	1922	XX E 564
Neumann František	Vergilius Julius	Pan op. 29	1921	tisk (P)	1922	XIX B 188
Nevím Kryšpín	(předloha Schiller Friedrich)	Rukavička	s.a.	tisk (P)	s.a.	VIII E 243
Nevím Kryšpín	(předloha Schiller Friedrich)	Rukavička	s.a.	tisk (P)	s.a.	XL E 391
Nevím Kryšpín	(předloha Schiller Friedrich)	Rukavička	s.a.	tisk (P)	s.a.	XXX F 247
Patočka Eduard	Šváb Josef	Večer v parku	s.a.	tisk (P)	s.a.	VII A 38
Pauer Jiří	Jariš Milan	Stalin je život lidí budoucích	s.a.	tisk (P)	1953	XXVIII C 97
Plavec Josef	Asějev Nikolaj	Hranice	1957	tisk (P)	1957	XXVIII E 347
Plavec Josef	Jiří Jan	Tragikomedie 1. Pastýř na horách	1929	tisk (P)	s.a.	XIX F 17
Plavec Josef	Rón Lubor	Tragikomedie 2. Jarní pouťník	1929	tisk (P)	s.a.	XIX F 17
Plavec Josef	Šrámek Fráňa	Tragikomedie 3. Smutek v lese	1929	tisk (P)	s.a.	XIX F 17
Polášek Jan Nepomuk	Kurt M.	Ostravská ballada op. 59	s.a.	tisk (P)	s.a.	XIV A 61
Polášek Jan Nepomuk	Kurt M.	Ostravská ballada op. 59	s.a.	tisk (P)	s.a.	XIII B 221

Říha Oldřich	Mašínová Leontýna	Broučková nehoda op. 15	s.a.	tisk (P)	1941	XXIX E 296
Snížková Jitka	Snížková Jitka	Děkuji bohům za vše	1944	rkp (MS)	1944	XLII D 115
Snížková Jitka	Snížková Jitka	Legenda o slepé harfenici	1944	rkp (MS)	1944	XLII D 115
Srba Antonín	Svoboda Jaroslav	Balada známá	1910	tisk (P)	s.a.	XIX A 89
Srba Antonín	Svoboda Jaroslav	Balada známá	1910	tisk (P)	s.a.	I C 520
Srba Antonín	Lexa František	Nářek Esetin	1930	tisk (P)	1939	XXIII B 273
Srba Antonín	Lexa František	Nářek Esetin	1930	tisk (P)	1939	LX F 314
Starý Emilian	Klásterský Antonín	Balada o duši Jana Nerudy op. 1	1894	rkp (MS)	1894	XXVIII B 51
Svěcený Ladislav	Heyduk Adolf	Spálivec op. 3	s.a.	tisk (P)	s.a.	XXVII F 339
Taraba Bohuslav	Čapek Karel	Balada o Juraji Čupovi	1930	tisk (P)	1938	XXVI E 172
Taraba Bohuslav	Fischer Otakar	Písně noci	1916	tisk (P)	1923	XXV B 72
Turínek Rudolf	Šváb Josef	Štědrovečerní sen	1909	tisk (P)	1909	XIX A 329
Vipler Vlastimil Antonín	Kudrna František	Klubíčko	s.a.	tisk (P)	1935	XXIII G 220
Vipler Vlastimil Antonín	Kudrna František	Klubíčko	s.a.	tisk (P)	1935	XX D 171
Zelinka Jan Evangelista	Bubelová Liliana	Kdybych byla malým klukem	s.a.	tisk (P)	1930	XIII E 457
Zelinka Jan Evangelista	Bubelová Liliana	Kdybych byla malým klukem	s.a.	tisk (P)	1930	XXV B 85
Zelinka Jan Evangelista	James Francis-překlad Kadlec Svata	Modlitba, abych šel do ráje s osly	s.a.	tisk (P)	1936	XVIII F 289
Zich Jaroslav	Neruda Jan	Romance helgolandská	1934	tisk (P)	1934	X C 222
Zich Otakar	Neruda Jan	Romance o Černém jezeře op. 6	1907	tisk (P)	1933	XVIII F 328
Zich Otakar	Neruda Jan	Romance o Černém jezeře op. 6	1907	rkp (MS)	1930	X C 248

● Autografy melodramů v systematicky evidovaných pozůstalostech

Ke zcela mimořádným hodnotám patří autografy melodramů v pozůstalostech význačných hudebních skladatelů. Jsou nenahraditelným pramenem zkoumání mimo jiné i toho, jak skladatelé zacházeli se zhudebněným textem. Na rozdíl od tisku, kam se promítají zásahy redaktorů i omezené možnosti tiskařské techniky,⁴ poskytuje autograf poměrně přesnou představu o způsobu, jakým hudební skladatel řešil vztah slova a hudby v daném díle. Autografy tak slouží jako zdroj poznání nejen současným badatelům a interpretům, ale také případným novým vydavatelům.

Mezi systematicky zpracovanými pozůstalostními celky⁵ jsou z hlediska dokumentace melodramu nejdůležitější:

pozůstalost Zdeňka Fibicha (S 80)

Zdeněk Fibich je obecně uznáván jako zakladatel českého koncertního melodramu. Muzejní databáze eviduje jeho šest koncertních děl (*Štědrý den* op. 9 z roku 1875 na báseň K. J. Erbena, *Pomsta květin* z roku 1877 na Vrchlického překlad německé básně Ferdinanda Freiligratha, *Věčnost* op. 14 z roku 1878 na báseň Rudolfa Mayera, *Vodník* op. 15 z roku 1883 na baladu K. J. Erbena, *Královna Ema* z téhož roku na text Jaroslava Vrchlického a *Hakon* op. 30 z roku 1888 opět na báseň Vrchlického) i scénickou trilogii (*Námluvy Pelopovy* z roku 1889, *Smír Tantalův* z roku 1890, *Smrt Hippodamie* z roku 1891 na libreto Jaroslava Vrchlického). České muzeum hudby vlastní autografy pouze tři z nich: první koncertní melodram **Štědrý den** je zastoupen ve Fibichově pozůstalosti autorizovaným opisem klavírní verze z 23. 3. 1886 (S 80/107) – původní autograf z roku 1875 je nezvěstný – a autografem partitury orchestrální verze z roku 1899 (S 80/106 – nedatováno), v níž je ovšem text vepsán cizí rukou. U koncertního melodramu **Vodník** se dochoval autograf partitury původní orchestrální verze (S 80/108) a autograf klavírní verze téhož díla (S 80/109), sloužící zřejmě jako provozní materiál. Poslední z Fibichových koncertních melodramů **Hakon** je zastoupen autografem čistopisu orchestrální partitury (S 80/98) a autografem tiskové předlohy klavírní verze (S 80/99).

Autograf unikátní trilogie scénických melodramů **Hippodamie** na libreto Jaroslava Vrchlického je ve Fibichově pozůstalosti uložen kompletní. Proto patří k nejcennějším pramenům tohoto oboru, které muzeum vlastní. Skládá se z čistopisu orchestrální partitury s českým i německým textem /**Námluvy Pelopovy** op. 31 – jeden svazek, psáno 13. 3. 1888 – 9. 5. 1889 (S 80/100); **Smír Tantalův** op. 32 – dva svazky, psáno 1. 3. – 21. 10. 1890 (S 80/102/1–2); **Smrt Hippodamie** op. 33 – dva svazky, psáno 14. 1. – 22. 6. 1891 (S 80/104/1–2)/. Současně jsou uchovány i úplné klavírní skici s českým textem ke všem třem dílům: *Námluvy Pelopovy* (S 80/101), *Smír Tantalův* (S 80/103) a *Smrt Hippodamie* (S 80/105).

⁴) Tento problém platí stále; ani dnes neexistuje počítačový program, který by umožnil s textem nad notami pracovat zcela volně a přesně umístit jednotlivé promluvy do hudebních frází tak, aby vznikl přesný obraz autografu.

⁵) Systematická evidence slouží k odborné správě sbírek. V případě osobních pozůstalostí bývá výstupem této evidence inventář.

pozůstalost Karla Kovařovice (S 115)

Rovněž Karel Kovařovic, žák Zdeňka Fibicha, je autorem šesti koncertních melodramů určených pro recitaci a klavír (*Štědrý večer* z roku 1878 na báseň K. J. Erbena, *Před popelcem* z roku 1879 na národní pověst Bohumila Jandy, *Zlatý kolovrat* z roku 1887 opět na Erbenovu baladu, *Loutkářův sirotek* z roku 1892 – jedno z mála zhudebnění básní Svatoopluka Čecha, *Všichni svatí tancovali* z roku 1896 na úsměvný text Antonína Klášterského a *Princezna Lyoleja* z roku 1919 na symbolistní verše Antonína Sovy).

V Českém muzeu hudby jsou zastoupeny všechny výše jmenované tituly: **Štědrý večer** (S 115/29) je zachován pouze v nedokončené tužkové skice;⁶ zapomenutý melodram **Před popelcem** je zastoupen původním krasopisem (S 115/30) i čistopisem 1. a 2. autorské verze (S 115/31); **Zlatý kolovrat**, který se ve své době dočkal uznání a vydání, se zachoval v pozůstalosti jako tisková předloha pro Františka A. Urbánka (autograf má signaturu S 115/32); známý je i další melodram **Loutkářův sirotek** dochovaný v autografu (S 115/33); čistopisem i úplnou skicou autora je zastoupen melodram **Všichni svatí tancovali**, jeden z mála humorných melodramů české produkce přelomu století (S 115/34 a S 115/35). Nejznámějším a nejvíce ceněným Kovařovicovým dílem v tomto oboru je **Princezna Lyoleja**, dochovaná v úplné skice (S 115/36).

pozůstalost Františka Bartoše (S 48)

František Bartoš je autorem jediného koncertního melodramu **Jaro** op. 2 na báseň Fráni Šrámka (z roku 1925). Melodram je znám především v klavírní verzi. V pozůstalosti se nalézají tři verze orchestrální partitury pod signaturou S 48/3278, 3279, 3280.

pozůstalost Radima Drejsla (S 74)

Radim Drejsl je jedním z nemnoha autorů, kteří se snažili psát melodramy na přelomu 40. a 50. let na dobově aktuální texty. V Drejslově pozůstalosti jsou dochovány autografy dvou orchestrálních partitur se sborem na texty M. Zachaty: **Pětiletka** z roku 1949 (partitura S 74/262, náčrtek tužkou S 74/263) a **Přísaha míru** z roku 1950 (tužková skica S 74/278, náčrtek S 74/279). Obě díla označená jako melodramatické pásma jsou zařazena mezi budovatelskou tvorbu a jsou bezesporu zajímavým dokumentem nečetné melodramatické produkce 50. let.

Melodramy se často stávaly součástí scénických hudeb k činohrám. Prozatím nebyly předmětem badatelského zájmu, ale některé z nich byly ve své době provozovány i samostatně na koncertních pódiiích. Povšimněme si alespoň těch nejznámějších:

pozůstalost Antonína Dvořáka (S 76)

Antonín Dvořák jako skladatel melodramů je možná pro mnohé překvapením. Už se totiž pozapomnělo, že je autorem několika melodramů ze scénické hudby k Šamberkové hře

⁶) Je velmi pravděpodobné, že ho Kovařovic ani nedokončil. Vždyť necelé tři roky po velmi populárním Fibichově zhudebnění této balady nemohl doufat, že bude svému učiteli úspěšně konkurovat.

Josef Kajetán Tyl, které vyšly i samostatně tiskem. České muzeum hudby vlastní Dvořákovy autografy těchto melodramů (S 76/1387) z let 1881–1882. V kontextu Dvořákovy tvorby však nejsou nijak významné a také pro vývoj českého koncertního melodramu měly jen dobový význam.

pozůstalost Vítězslava Nováka (S 143)

Podobně i v tvorbě Vítězslava Nováka je melodram pouze ojedinělou epizodou. Jeho **Kázání Husovo** ze scénické hudby ke hře Františka Rachlíka *Jan Žižka* op. 79 se dochovalo ve formě autorizovaného opisu klavírní verze (S 143/488).

pozůstalost Jaroslava Kříčky (S 235)

Také u Jaroslava Kříčky najdeme ojediněle se vyskytující **Melodram času** jako součást scénické hudby k Shakespearově *Zimní pohádce* z roku 1916. Autograf díla je uložen pod signaturou S 235/125.

pozůstalost Josefa Suka (S 184)

Ve vývoji českého melodramu má zvláštní postavení tvorba Josefa Suka. Sukova melodramatická zpracování scénické hudby k pohádce Julia Zeyera *Radúz a Mahulena* op. 13 (z roku 1898) a k Zeyerově legendě *Pod jabloní* op. 20 (z roku 1901) jsou někdy v literatuře označovány za scénické melodramy lyrického charakteru. Úvodní prolog k *Radúzovi a Mahuleně Pohádka* žije též samostatně jako koncertní melodram v orchestrální i v komorní verzi (pro housle a klavír). V pozůstalosti Josefa Suka je zachována orchestrální partitura díla **Radúz a Mahulena** (S 184/708), kde jsou ovšem Sukovou rukou psány jen některé stránky.

● Autografy melodramů v chronologicky evidovaných pozůstalostech

Značné množství cenných rukopisů se nachází v pozůstalostech zpracovaných pouze chronologicky.⁷ Nejobsáhlejší a na melodramy nejbohatší je poměrně nedávno získaná **pozůstalost Josefa Bohuslava Foerster**.

J. B. Foerster je nejplodnějším autorem koncertních melodramů v Čechách (a možná i ve světě). Po prvním pokusu asi v roce 1876, kdy zkomponoval dnes ztracený melodram s klavírem *U potoka* na báseň Josefa Václava Sládka, se k tomuto oboru vrátil až v roce 1889. Od té doby psal koncertní melodramy nepřetržitě až do roku 1946. Slovníková hesla udávají počet „asi přes 30 melodramů“. V databázi Českého muzea hudby je shromážděno 26 záznamů (pokud ovšem počítáme cyklus sedmi melodramů *Z třicetileté války* z roku 1941 za jednu položku a ponecháváme stranou melodramy, které jsou součástí scénických her). Foerster určil převážnou většinu svých melodramů recitaci s klavírem. V chronologickém přehledu vznikaly takto:

- <i>U potoka</i> na text Josefa Václava Sládka (nezvěstný)	ca. 1876
- <i>Tři jezdci</i> op. 21 na text Jaroslava Vrchlického	1889
- <i>Legenda o sv. Julii</i> op. 35 na text Jaroslava Vrchlického	1891
- <i>Amarus</i> op. 30a na text Jaroslava Vrchlického	1897
- <i>Faustulus</i> op. 31 na text Jaroslava Vrchlického	1897
- <i>Kníže černochoů</i> op. 40a na text Ferdinanda Freiligratha (nezvěstný)	1899
- <i>Norská balada</i> op. 40b na text Julia Zeyera	1905
- <i>Tři králové</i> op. 111, č. 1 na text Josefa Václava Sládka	1920
- <i>Jacopone Todí</i> op. 111, č. 2 na text Jaroslava Vrchlického	1920
- <i>Helmaladur</i> op. 111, č. 3 na text Jaroslava Vrchlického	1920
- <i>Mše biskupa Turpina</i> op. 111, č. 4 na text Jaroslava Vrchlického	1920
- <i>Pravda a pohádka</i> op. 139 I, č. 1 na text Rudolfa Těsnohlídka	1928
- <i>Klášter</i> op. 139 I, č. 2 na text Kyrilova	1928
- <i>Dvě laně</i> op. 139 III na text Jaroslava Vrchlického	1928
- <i>Květy na Tatrách</i> op. 133 na text Jiřího Trnky k jeho stejnojmennému filmu	1932
- <i>Kejklíř</i> op. 176a na text Otokara Fischera	1934
- <i>Romance štedrovečerní</i> op. 155a na text Jana Nerudy	1934
- <i>Stín</i> op. 162a na text Jaroslava Vrchlického	1935
- <i>Sníh</i> op. 162, č. 3 na text Jaroslava Vrchlického	1937
- <i>Cikánské děcko</i> op. 162, č.1 na text Josefa Václava Sládka	1940
- <i>Laň</i> op. 162, č. 2 na text Josefa Václava Sládka	1940
- <i>Z třicetileté války</i> op. 174 na text Rainera Marie Rilka	1941
- <i>Carçamon</i> op. 149a na text H. A. Beerse v překladu Josefa Václava Sládka	1943
- <i>Hlasatel velkého krále</i> op. 155b na text P. Kleta	1943
- <i>Pan učitel</i> op. 149 b na text Renaty Horalové	1944
- <i>Dolorosa</i> op. 176 b na text Antonína Klášterského	1946

Ze scénických hudeb, v nichž se objevují melodramy, jmenujme např: *Bloud a smrt* op. 75 ke hře Hugo von Hofmannstahla z roku 1908, *Faethon* op. 116b ke hře Otokara Theera z roku 1922, *Helena Spartská* op. 116c ke hře Emile Verhaerena z roku 1924, *Trilogie o Simsonovi* op. 62 k trojdílné hře Jaroslava Vrchlického z roku 1906.

Některé autografy Foerster vyhotovil vícekrát (často s věnováním), někdy uvádí v rukopise datum vyhotovení, nikoliv datum, kdy byla skladba komponována.⁸ Ne vždy se však jedná jen o takto účelový autorský opis; z některých materiálů je patrné, že skladatel nelenil přepsat celou skladbu jen proto, aby v některých místech upřesnil podložení textu, byť jen zcela nepatrně. Pramenný materiál z pozůstalosti J. B. Foerstra je tedy mimořádně cenný právě pro poznání Foerstrových tvůrčích metod, jeho způsobu práce se slovem a ukazuje, jakou důležitost přikládal autor co nejpřesnějšímu zápisu vztahu slova a hudby.

⁸⁾ Protože velká většina Foerstrových melodramů vycházela tiskem v minimálním časovém odstupu po dokončení, jsou data vzniku jednotlivých skladeb poměrně dobře známa.

⁷⁾ Ve sbírkách ČMH jsou zapsány zatím jen do přírůstkové knihy a badatelsky nejsou běžně dostupné.

V jeho pozůstalosti se v autografech nachází 20 titulů:⁹ **Amarus**, partitura pro malý orchestr (č. 220), **Carçamon**, autograf z 2. 3. 1943 (č. 221), **Cikánské děčko**, autorův zápis na společném notovém papíru s *Hlasatelem velkého krále* (č. 222), **Dolorosa**, autograf z 27. 12. 1946 (č. 223), **Dvě laně**, pozdější rukopis z II. 1932 ve třech verzích: 1. verze je opatřena titulním listem s věnováním Karlu Kolářovi, 2. verze představuje čistopis (č. 224), 3. verze je autorizovaný opis (signatura Tr B 125), **Helmaladur**, autograf z 21. 12. 1920 (signatura XXXI C 467), **Hlasatel velkého krále**, ve dvou rukopisných verzích z 4. 4. 1942 (1. verze: viz č. 222 od strany 4 spolu s autografem melodramu *Cikánské děčko*, 2. verze na samostatném papíru (č. 225)), **Jacopone Todí**, autograf z 12. 11. 1920 s věnováním Evě Vrchlické (XXXI C 467) a druhá verze autografu (XXX E 130), **Kejklíř**, čistopis orchestrální partitury z III. 1949 a opis (č. 226), **Kláster**, pozdější rukopis z 25. 2. 1929 (Tr B 117) a další Foerstrův rukopis, bez datace (č. 227), **Květy na Tatrách**, klavírní verze z 15. 4. 1932 a partitura pro malý orchestr datovaná 11. 5. 1932 (č. 315), **Laň**, pozdější rukopis z 23. 4. 1942 (č. 228), **Mše biskupa Turpina**, autograf z 26. 12. 1920 (XXXI C 466), **Pan učitel**, příležitostný rukopis z 24. 1. 1944 a autorizovaný opis (č. 229), **Pravda a pohádka**, autograf z 23. 9. 1928 (XXXI C 465), **Romance štědrovečerní**, s vnošením 1934 (č. 230), **Sníh**, pozdější Foerstrův rukopis z 29. 1. 1940 a skica perem, kde na straně 6 je skladba ukončena datem 23. 10. 1931 (!) a později připsán nový konec: 2 takty s datem 29. 1. 1940 (č. 231), **Tři jezdci**, pozdější rukopis z 20. 3. 1890 (XXXI E 70), **Tři králové**, autograf z 31. 10. 1920 (XXXI C 467) a sedmidílný cyklus melodramů **Z třicetileté války** z 29. 9. 1941 (č. 232).

Rovněž jsou zde uchovány výše uvedené scénické hudby **Bloud a smrt** (č. 310), **Faethon** – orchestrální partitura i klavírní výtah z roku 1922 (č. 311), **Helena Spartská**, v klavírním výtahu (č. 312), **Trilogie o Simsonovi** z roku 1906 v podobě orchestrální partitury, orchestrální skici, klavírního výtahu na 4 ruce a klavírního výtahu 2. části (č. 322).

pozůstalost Františka Škroupa¹⁰

České muzeum hudby vlastní autograf partitury Škroupova jediného, ale historicky významného scénického melodramu **Bratrovrah** na text Jana Nepomuka Štěpánka z roku 1831, komponovaného ještě podle vzoru Bendových duodramat (XIX E 2). Pro svou nezastupitelnost je tento autograf skutečnou vzácností.¹¹

pozůstalost Vojtěcha Mádla

Zachovala autograf neznámé hry pro děti se zpěvy a tanci o 3 jednáních **Království lásky** s podtitulem *Svátek matek*, která obsahuje celkem deset melodramů. Jde o rukopisnou partituru a party, s datací a lokací: 22. 4. 1930 v Terezíně (č. př. 75/69, č. fasc. 266).

9) České muzeum hudby postupně kompletuje autografy z pozůstalostních celků osobností s jednotlivými autografy těchto osobností, které muzeum získalo již dříve z jiného zdroje. Tyto jednotliviny jsou zatím evidovány pod původními muzejními signaturami.

10) Další dosud nezkatalogizované pozůstalosti jsou řazeny podle data narození skladatele.

11) Tento melodram nikdy nevyšel tiskem, provozní opisy uložené na Pražské konzervatoři a v Českém rozhlasu vykazují řadu odchylek od originálu (mezi sebou se dost podstatně liší) a především postrádají celý vložený text.

V muzejních fondech se rovněž nachází autograf Mádlova melodramu pro recitaci a klavír z roku 1935 **Klam duše** na text Ludevíta Války (XXIV C 174).

pozůstalost Otakara Ostrčila

Fibichův žák Otakar Ostrčil je autorem šesti koncertních melodramů (údajně zničený klavírní melodram *Krásné dědictví* na text Elišky Krásnohorské, *Kamenný mnich* z roku 1893 na báseň Vladimíra Štátného, dnes neznámý orchestrální melodram *Lilie* na báseň Karla Jaromíra Erbena a tři velmi populární díla, známá v orchestrální i klavírní verzi: *Balada o mrtvém ševci a mladé tanečnici* z roku 1904 na rozsáhlou baladu Karla Legera, o rok mladší *Balada česká* op. 8 na báseň Jana Nerudy a pozdní melodram *Skřivan* z roku 1934 na text Miroslava Valenty).

V dosud nezpracované pozůstalosti se nachází tři z nich: **Balada o mrtvém ševci a mladé tanečnici** (Tr B 180, Tr B 468), **Balada česká** (Tr B 467) a historicky vzácná skica jinak nedochovaného melodramu **Kamenný mnich** (Tr B 382).

pozůstalost Ladislava Vycpálka

Obsahuje autograf orchestrální partitury melodramu **Dívka z Lochroyanu** op. 2 na text staroskotské balady, který je znám především v původní klavírní verzi z roku 1907. Partitura (Tr B 13) je opatřena autorových přípisem: „instrumentováno v březnu 1918“.

pozůstalost Vincence Maixnera

Uchovává v konvolutu s př. č. 60/77 materiál dalšího známého zhudebnění básně Antonína Sovy **Princezna Lyoleja**.¹² Autograf melodramu určeného pro recitaci a klavír není datován (č. fasc. 629).

pozůstalost Jindřicha Hyblera

Pod přírůstkovým číslem 100/67 se nachází náčrty a tužkové skici k dnes neznámým melodramatickým skladbám z 50. let 20. století: titulní list nedochovaného autografu **O Marnosti** op. 18/5 s částmi *Konec zimy*, *Do Kladna je cesta dlouhá*. Z orchestrální partitury díla se v pozůstalosti zachovaly pouze tři strany čistopisu z části *Konec zimy* s podloženým textem: „Přestaly mrazy. Na novostavbě vesele zpívá výtah břemen. Zpívá

Otakar Ostrčil: *Balada o mrtvém ševci a mladé tanečnici* / *The Ballad of the Dead Cobbler and the Young Dancer*
Klavírní výtah / Piano score
Tisk / Print, Praha / Prague, 1955
NM-ČMH, XXVIII A 311

12) Srovnej melodram Karla Kovařovice.

si v altu: chci červené cihly, chci vápno, chci maltu.“ Dále je zde dochována tužková skica k melodramu s klavírem nazvaná **Partyzán** op. 64 (bez data), titulní list klavírního melodramu **Hor syn já Tobě** op. 65/1, čistopis a skica melodramu pro recitaci a klavír **Znám já jeden krásný zámek** op. 65/ 2 na text Fráni Šrámka, klavírní skica na text Petra Tichého **Lidská tvář v čase** datovaná 1. 8. 1955, **Sonet z uzlíčku lásky vytracený** na text Jana Machovského s klavírem s datem 18. 8. 1955, tužkový náčrt a úplná skica perem melodramu pro sólové housle a recitaci **Kronika o sv. Brundamu** na text Julia Zeyera (nedatováno), autograf partitury **Bohatýr** op. 71 pro recitaci, sbor a orchestr z roku 1944, i tužková skica melodramatické skladby **Intermezzo** op. 70 na text Oldřicha Splídky. Téměř nerekonstruovatelné jsou dílčí tužkové náčrtky k rozsáhlejšímu cyklu melodramů **Partyzánská rapsodie** s identifikovatelnými částmi II. *Domov*, III. *Petřín*, IV. *Povstání na Slovensku* a V. *Roduvěrný*. (U jednoho náčrtku k části Petřín je v roce 20. 12. 1958.)¹³

pozůstalost Pavla Bořkovce

Bořkovec je autorem jediného melodramu **Jen jedenkrát** op. 2 z roku 1921 na text stejnojmenné básně Petra Bezruče. V Českém muzeu hudby je dochována klavírní skica díla pod př. č. 25/81 (č. fasc. 1031).

pozůstalost Františka Michálka

Brněnský skladatel především varhanní a chrámové hudby je autorem jediného melodramu pro recitaci a klavír **Mrtvá nevěsta** na text Jana Nerudy s vročením 20. června 1913. Pozůstalost obsahuje úplnou tužkovou skicu této skladby (č. př. 122/81).

pozůstalost Miloslava Kabeláče

Obsahuje autograf partitury díla **Tři melodramy** op. 34b z hudby ke hře čínského básníka Kuo Mo-Ža *Mistr devíti písní* s podtitulem *Zpěv o lásce a zradě*. Jednotlivé melodramy nesou názvy: *Óda na pomeranč*, *Elegie*, *Monolog k větru a bouři*. Text přeložila Milena Velingrová, verše Jaromír Ptáček. Skladba z roku 1957 je určena malému orchestru (č. př. 4/86). Pro recitaci a klavír jsou psány melodramy **Šeherezáda** na slova Karla Kabeláče z 4. 10. 1927 a **Pohádka pro malé děvčátko** na vlastní text (Tr B 329).

pozůstalost Luboše Fišera

Melodramy Luboše Fišera mají mimořádné postavení v melodramatické tvorbě 20. století, tak jako celá jeho tvorba. Přesto některé z nich nebyly donedávna vůbec známé. Luboš Fišer je autorem melodramu **Můj volný člověče!** na slova Svatopluka Machara pro mužský hlas a velký orchestr z roku 1952, tedy z doby, kdy se forma koncertního melodramu z veřejného života postupně téměř vytratila. V důsledku toho zůstávala ve stínu pozornosti i poměrně závažná díla meditativního charakteru. Další melodram **Žádost o popravu** na text Josefa Podaného pro 4 recitátory, flétnu, vibrafon, celestu a cembalo z roku 1968

¹³ Zamýšlená 1. část Partyzánské rapsodie by mohla mít název Bohatýr. Je dochován útržek s autorovým přepisem Bohatýr v Partyzánské rapsodii. Stejně se ovšem jmenuje samostatná skladba op. 71.

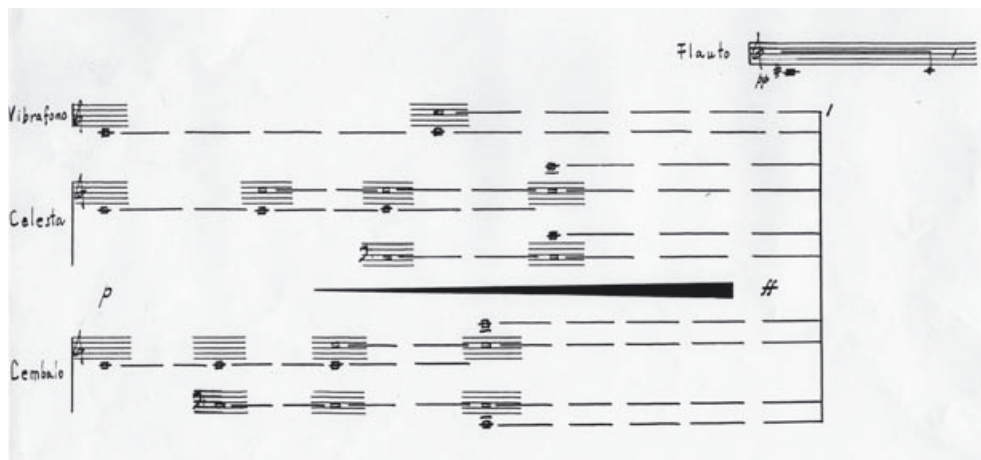
nemohla být z politických důvodů provedena.¹⁴ Zájem vzbudila až rozsáhlá kompozice **Nářek nad zkázou města Ur** z roku 1970, která čerpá ze starověkého sumerského textu. Je psána pro tři recitátory, sopránové a barytonové sólo, dva smíšené sbory, sedm tumpánů a zvony (a dva dirigenty). Tato mohutná koncertní forma vyznívá jako varovné memento nad zkázou života. Zvláště působivým dílem z roku 1978 je melodram **Istanu**, psaný pro recitátorku, altovou flétnu a čtyři hráče na bicí nástroje. Luboš Fišer zde opět použil několik tisíc let staré texty – tentokrát chetitské originály, a to starověkou modlitbou ke Slunci na oslavu života. Komorněji vyznívá skladba z roku 1982 na text Jiřího Pilky pro recitátora, smyčcový kvartet a klavír s názvem **Oslovení hudby**.

Ve Fišerově pozůstalosti (č. př. 297/2006) se nachází autografy všech jmenovaných skladeb. Melodram **Můj volný člověče!** je zastoupen orchestrální partiturou i klavírním výtahem. **Žádost o popravu** reprezentuje autograf partitury z roku 1968, k **Nářku nad zkázou města Ur** má ČMH k dispozici dvě verze rukopisné partitury (bez datace). K melodramu **Istanu** je zde autograf a kopie partitury z roku 1978, vlastní rukopisná kopie partitury z let 1978–1979 s autorskými poznámkami a rukopisná kopie partitury, pořízená v roce 1988. **Oslovení hudby** je zastoupeno autografem partitury a hlasů z roku 1982 a opisy hlasů.

Na příkladu Luboše Fišera je možno doložit, že i na přelomu 20. a 21. století vznikají v oboru melodramu zcela mimořádné hodnoty, které je třeba uchovat pro budoucnost. Od roku 2000 nebývale roste zájem hudebních skladatelů o tento obor; jedním z důvodů je i reálná potřeba vyvolaná existencí mezinárodního festivalu a soutěže melodramů v Praze. V roce 2007 zde byla premiérována 100. soudobá skladba v tomto oboru.¹⁵ Tato skutečnost jistě stojí za povšimnutí i z hlediska sbírkotvorného. České muzeum hudby má výjimečnou příležitost získávat nová díla přímo od žijících skladatelů a vytvořit tak zcela jedinečný fond, který ocení čeští i zahraniční badatelé.

¹⁴ Obsahově velmi závažná a instrumentálně zajímavá skladba Luboše Fišera vznikla v roce 1968. Odvážně reaguje na politickou situaci u nás a formou čtení dopisů a dokumentů ukazuje na absurditu státní mašinerie. Hudba je aleatorická a tvoří jednotlivé plochy, které oddělují čtení jednotlivých dokumentů. Skladba byla ve své době zakázána a poprvé byla u nás provedena 20. 11. 2005 v Galerii HAMU v Praze v rámci Mezinárodního festivalu koncertního melodramu v režijní úpravě Věry Šustíkové.

¹⁵ Melodram Josefa Marka pro recitátora, bas sólo, baryton sólo a symfonický orchestr s názvem *Komentář* a podtitulem *Král David komentuje knihy Mojžíšovy* měl světovou premiéru na závěrečném koncertu 10. ročníku Mezinárodního festivalu koncertního melodramu na pražském Žofíně 3. 12. 2007.

Luboš Fišer: Žádost o popravu / Demand for Execution

Rukopisná partitura melodramu pro čtyři recitátory, flétnu, vibrafon, celestu a cembalo /
 Manuscript score, melodrama for four reciters, flute, vibrafon, celesta and harpsichord, 1968
 Text Josef Podaný
 NM-ČMH, č. př. / Acquisition No. 297/2006

Recitativ 1:

Vážený státě,
 podávám tuto poníženou suppliku za účelem žádosti o vlastní popravu. Ve svých třiceti letech
 jsem zjistil, že vše, co ve mne stálo za řeč, zemřelo, a tudíž není žádného důvodu, aby zůsta-
 lo na živu to, co za řeč nestálo. Jelikož kromě státu neznám jiný podnik, který by se popra-
 vami permanentně zabýval, obracím se tímto na tebe, neboť se nenaskýtá jiné možnosti.
 Náklady spojené s mou likvidací pochopitelně hradím.
 Doufám v kladné vyřízení této žádosti a jsem s poníženou oddaností
 Tvůj Lukáš Peast.

Dear State,

I am submitting this supplication for requesting my own execution. At the age of thirty
 I found that all meaningful in me has died. Therefore there is no reason to keep alive what
 was not meaningful. As I do not know any other institution that deals with executions,
 I appeal to you for there is no alternative. I will obviously cover the costs arising from my
 liquidation.

Hoping in a positive response to my request,
 your obedient Lukáš Peast.

Melodrama in the Collections of the Czech Museum of Music

VĚRA ŠUSTÍKOVÁ

Since 1996 the Czech Museum of Music has been working on an internal project titled *Exploration of Sources for the History of Czech Melodrama*, responding to a growing wave of interest in this genre and the need to map its development by creating an annotated list of musical materials. Registered in the data base of Czech melodramas are 729 titles. The physical holdings of the Czech Museum of Music include many autograph manuscripts of melodramas deposited in collections from the estates of their composers. Among such collections that have been systematically catalogued, the most important for melodrama are from the estates of Zdeněk Fibich (S 80), Karel Kovařovic (S 115), and Josef Suk (S 184); most significant among the collections so far registered only chronologically are those of Pavel Bořkovec, Luboš Fišer, J.B. Foerster, Otakar Ostrčil, František Škroup, and Ladislav Vycpálek. In addition, the museum holds 123 melodramas outside collections from estates, mostly as prints but also in some cases as manuscripts.

melodrama - source - estate - autograph - manuscript - print - database - catalogue

The history of Czech melodrama as a specific genre long remained on the fringes of scholarly interest among contemporary Czech musicologists. It was an impulse from abroad that finally generated a need to map the development of this genre in our country, to prepare a list of musical sources and other materials scattered about various institutions, and to evaluate their quantity and quality.¹

This large heuristic task was accepted by the Czech Museum of Music as one of its internal research projects, the first result of which was a contribution to an international scholarly conference at Stanford University.² Since 1996 our institution has been assembling a database of Czech melodrama, which currently registers **729** original

1) In 1994 Stanford University in California asked the Zdeněk Fibich Society to participate in an international scholarly conference it was planning for 1996 titled *Opera and Song without Singing: Musical Melodrama*.

2) ŠUSTÍKOVÁ, Věra: 'The Position and Significance of Melodrama in Czech Musical Culture', paper at the conference *Opera and Song without Singing: Musical Melodrama*, Stanford University, 1996.

Czech works, although this is far from the final number: each year systematic searching in music archives and libraries uncovers several newly-discovered compositions, and at the same time around ten new works are composed.³ A qualified estimate is that new archival discoveries are not likely to include any works of fundamental importance; more likely they will only supplement the extensive known output of melodramas from the late nineteenth century and the first half of the twentieth whose significance was mainly limited to their own time.

In all, the Czech Museum of Music holds prints and manuscripts of 123 melodramas composed between 1875 and 1972, i.e. not counting later German editions of stage melodramas by Jiří Antonín Benda composed in 1774-75. (Many of these prints and manuscripts are deposited in collections from the estates of the respective composers, while others are deposited separately as individual items.)

From the list of those in the latter category (individual items—see table) it is evident that these materials have been collected over the years for the most part randomly, without any concentrated interest in the genre. Besides common period output by composers mostly of secondary importance, these items include some editions of concert melodramas by Emil Axman, Karel Bendl, Pavel Bořkovec, Jarmil Burghauser, Zdeněk Fibich, Josef Bohuslav Foerster, Jaroslav and Otakar Jeremiáš, Karel Kovařovic, Otakar Zich, and others. Another interesting item is a period edition of melodramas by Antonín Dvořák from his incidental music to František Ferdinand Šamberk's play *Josef Kajetán Tyl*.

In addition to prints, we find here autograph manuscripts and period manuscript copies of works which help to round out our view of the development of melodrama; although the artistic value of these works is usually not great, historically they are often the only preserved sources for period production and have value for that reason. Exceptionally we also find deposited here autographs by excellent composers for which the Czech Museum of Music has no special collections from their estates, e.g. an incomplete piano draft by E.F. Burian for his *Melodram závěrečný* (Concluding Melodrama), the autograph score of Josef Kříčka's *Toman a lesní panna* (Toman and the Forest Maiden), Op. 6, and two unknown autographs by Jitka Snížková to her own texts: *Židovská romance* (Jewish Romance) and *Dva melodramy* (Two Melodramas), the latter consisting of *Legenda o slepé harfenici* (The Legend of the Blind Harpist) and *Děkuji bohům za vše* (I Thank the Gods for Everything). See the table on p. 66-73, showing manuscripts and prints of melodramas held by the Czech Museum of Music that are not parts of collections from estates.

● Autographs of Melodramas from the Estates of Their Composers

Of extraordinary value are autographs of melodramas from the estates of important

3) The Czech Museum of Music is closely collaborating on a project of the Zdeněk Fibich Society called *Oživení koncertního melodramu* (Bringing to Life the Concert Melodrama). This broadly-conceived project includes artistic and educational outputs and allows direct interconnection between theory and practice. The most important fora for new works are the International Festival of Concert Melodrama (an annual overview of concert melodramas with evening performances of new works by leading artists) and the Zdeněk Fibich International Melodrama Performance Competition, whose third round requires performance of a new work by a reciter and a pianist.

composers, which are an indispensable source for examining (among other topics of investigation) the issue of how composers treat the text. By contrast with prints, which reflect changes made by editors and the restricted possibilities of printing technology,⁴ the autograph gives a relatively precise idea of the manner in which a composer dealt with the relation between word and music in the given work. Autographs thus serve as a source of knowledge not only for contemporary scholars and performers, but also for new editors and publishers.

From the standpoint of documenting melodrama, the most important of the collections from estates that have been catalogued systematically⁵ are the following.

From the estate of Zdeněk Fibich (S 80)

Fibich is generally recognized as the founder of the Czech concert melodrama. The museum's database includes six works of his in this genre: *Štědrý den* (Christmas Eve), Op. 9 from 1875 to a poem by K.J. Erben, *Pomsta květin* (Revenge of the Flowers) from 1877 to a translation by Jaroslav Vrchlický of a German poem by Ferdinand Freiligrath, *Věčnost* (Eternity), Op. 14 from 1878 to a poem by Rudolf Mayer, *Vodník* (The Water Goblin), Op. 15 from 1883 to a ballad by K.J. Erben, *Královna Ema* (Queen Ema) from the same year to a text by Jaroslav Vrchlický, and *Hakon*, Op. 30 from 1888 again to a poem by Vrchlický. The Czech Museum of Music holds autographs for only three of these. **Štědrý den** is represented in the papers from Fibich's estate by an authorized manuscript copy dated 23 March 1886 (S 80/107) of the piano version (for which the autograph from 1875 is missing) and by the undated autograph score of the orchestral version from 1899 (S 80/106), in which however the text is added in a foreign hand. For **Vodník** we have the autograph scores of the original orchestral version (S 80/108) and of the piano version (S 80/109), which apparently served as performance material. **Hakon** is represented by the definitive autograph of the orchestral score (S 80/98) and the autograph of the piano version (S 80/99), which served as the engraver's copy.

Fibich also composed a unique trilogy of staged melodramas, again to a libretto by Vrchlický, titled **Hippodamie** (Hippodamia). The three parts are *Námluvy Pelopovy* (The Courtship of Pelops) from 1889, *Smír Tantalův* (The Atonement of Tantalus) from 1890, and *Smrt Hippodamie* (The Death of Hippodamia) from 1891. The autograph of this trilogy is preserved in the papers from Fibich's estate in its entirety and is among the most valuable sources held by the museum in this genre. It consists of the definitive autograph orchestral score with text in both Czech and German: **Námluvy Pelopovy**, Op. 31 (one volume written between 13 March 1888 and 9 May 1889, S 80/100), **Smír Tantalův**, Op. 32 (two volumes written between 1 March and 21 October 1890, S 80/102/1-2), and **Smrt Hippodamie**, Op. 33 (two volumes written between 14 January and 22 June 1891, S 80/104/1-2). Also among

4) This problem still exists: even today there is no computer program that allows one to work with text over musical notation with complete freedom, placing individual words and phrases into phrases of music so as to render a precise picture of the autograph.

5) Systematic cataloguing serves the purposes of professional administration of the collections. In the case of collections from estates the result of this cataloguing is usually an inventory.

the museum's holdings are complete piano drafts with Czech text for all three parts: *Náměly Pelopovy* (S 80/101), *Smír Tantalův* (S 80/103), and *Smrt Hippodamie* (S 80/105).

From the estate of Karel Kovařovic (S 115)

Fibich's pupil Karel Kovařovic also composed six concert melodramas, in his case for reciter and piano, all of which are represented in the holdings of the Czech Museum of Music. **Štědrý večer** (Christmas Eve) from 1878 to a ballad by K.J. Erben is preserved only in an unfinished pencil draft (S 115/29).⁶ The forgotten **Před popelcem** (Before the Ash Wednesday Ceremony) from 1879 to a folk legend as written by Bohumil Janda is represented by the original calligraphic manuscript (S 115/30) as well as fair copies of both the first and second versions (S 115/31). **Zlatý kolovrat** (The Golden Spinning Wheel) from 1887, which was appreciated and published in its time, again to a ballad by Erben, survives in the papers from the estate as an autograph engraver's copy for the publisher František A. Urbánek (S 115/32). **Loutkářův sirotek** (The Marionettist's Orphan) from 1892, also well known, one of the few musical treatments of poetry by Svatopluk Čech, is preserved in the autograph (S 115/33). **Všichni svatí tancovali** (All the Saints Danced) from 1896, to a cheerful text by Antonín Klášterský, one of the few humorous Czech melodramas from around the turn of the century, is represented by the definitive autograph (115/34) and a complete autograph draft (S 115/35). Finally **Princezna Lyoleja** (Princess Lyoleja) from 1919 to symbolist verses by Antonín Sova, the best known and most highly praised work by Kovařovic in this genre, is preserved in a complete draft (S 115/36).

From the estate of František Bartoš (S 48)

František Bartoš composed a single concert melodrama, **Jaro** (Spring), Op. 2 from 1925 to a poem by Fráňa Šrámek. It is known mainly in its piano version, but Bartoš's papers include three versions of the orchestral score under Inventory Nos. S 48/3278, S 48/3279, and S 48/3280.

From the estate of Radim Drejsl (S 74)

Radim Drejsl is one of the few composers who endeavoured to write melodramas around

⁶ It is very likely that Kovařovic never completed it: less than three years after Fibich's very popular treatment of this ballad he could hardly hope to succeed in competition with his teacher.

Karel Kovařovic
Žák Zdeňka Fibicha, významný skladatel a dirigent / An important composer and conductor, pupil of Zdeněk Fibich
Fotografie s věnováním Fr. A. Urbánkovi / Photograph with dedication to F.A. Urbánek, 1889
NM-ČMH, F 1084

1950 using texts relevant to those early years of communism in Czechoslovakia. His papers include autograph materials for two orchestral works with chorus to texts by M. Zachata: **Pětiletka** (The Five-Year Plan) from 1949 (score S 74/262, pencil sketch S 74/263) and **Přísaha míru** (Pledge of Peace) from 1950 (pencil draft S 74/278, sketch S 74/279). Both of these works, each designated as a series of melodramas, are considered 'builder' works and undoubtedly provide interesting documentation of the modest production of melodramas in the 1950s.

● Melodramas in Incidental Music to Plays

Melodramas have often been composed as components of incidental music to plays. For the time being they have not been the focus of special interest on the part of researchers, but some of them were performed in their time not only with the plays but separately, in concerts. Let us take note of at least the best known among them:

From the estate of Antonín Dvořák (S 76)

Many will be surprised to see Dvořák listed among composers of melodramas, because it is often forgotten that he composed several of them as part of his incidental music for František Ferdinand Šamberk's play *Josef Kajetán Tyl*; they were published separately. The Czech Museum of Music holds Dvořák's autographs of these melodramas (S 76/1387), composed in 1881-82. However, they are in no way important in the context of Dvořák's output, and for the development of the Czech concert melodrama their significance was restricted to the time of their origin.

From the estate of Vítězslav Novák (S 143)

In the output of Vítězslav Novák, too, melodrama represents only an isolated episode. His **Kázání Husovo** (The Teachings of Hus) from incidental music to František Rachlík's play *Jan Žižka*, Op. 79 has been preserved in the form of an authorized manuscript copy of the piano version (S 143/ 488).

From the estate of Jaroslav Křička (S 235)

Similarly, in the case of Jaroslav Křička we find a single **Melodram času** (Melodrama of Time) as part of his incidental music from 1916 to Shakespeare's *A Winter's Tale*. The museum holds the autograph (S 235/125).

From the estate of Josef Suk (S 184)

Josef Suk holds a special position in the development of Czech melodrama. His melodramatic treatment of incidental music for two works by Julius Zeyer—music for the fairytale *Radúz a Mahulena* (Radúz and Mahulena), Op. 13 from 1898 and music for the legend *Pod jabloní* (Under the Apple Tree), Op. 20 from 1901—are sometimes called lyrical stage melodramas. The prologue to *Radúz a Mahulena*, titled *Pohádka* (Fairytale), is performed separately as a concert melodrama in both an orchestral version and

a version for violin and piano. Preserved among Suk's papers is a manuscript orchestral score of the music to **Radúz a Mahulena** (S 184/708), in which however only some pages are written in Suk's hand.

● Collections from Estates Catalogued for the Time Being only by Date of Acquisition

Many valuable manuscripts are found among papers from estates that have been catalogued only chronologically by date of acquisition.⁷

From the estate of Josef Bohuslav Foerster

The largest of the sets of papers from estates catalogued only by date of acquisition is that of Josef Bohuslav Foerster, acquired quite recently, which also contains the greatest wealth of melodramas. Foerster is the most prolific Czech composer of concert melodramas, if not the most prolific from any country. After his first attempt, probably in 1876 when he composed the now-lost melodrama with piano *U potoka* (By the Brook) to a poem by Josef Václav Sládek, he did not return to the genre until 1889, but from that time on he wrote concert melodramas frequently until 1946. Dictionary articles on Foerster say he composed 'probably more than thirty melodramas'. The database of the Czech Museum of Music shows twenty-six entries if we count the series of seven melodramas *Z třicetileté války* (From the Thirty Years' War), composed in 1941, as a single item and omit melodramas that are components of incidental music to plays. Foerster wrote the large majority of his melodramas for reciter and piano. The following list shows his independent melodramas arranged by date of composition, giving in each case the author of the text:

- <i>U potoka</i> (By the Brook), Josef Václav Sládek (missing)	ca. 1876
- <i>Tři jezdci</i> (The Three Riders), Op. 21, Jaroslav Vrchlický	1889
- <i>Legenda o sv. Julii</i> (The Legend of St. Julia), Op. 35, Jaroslav Vrchlický	1891
- <i>Amarus</i> , Op. 30a, Jaroslav Vrchlický	1897
- <i>Faustulus</i> , Op. 31, Jaroslav Vrchlický	1897
- <i>Kníže černochoů</i> (Prince of the Negroes), Op. 40a, Ferdinand Freiligrath (missing)	1899
- <i>Norská balada</i> (Norwegian Ballad), Op. 40b, Julius Zeyer	1905
- <i>Tři králové</i> (The Three Kings), Op. 111, No. 1, Josef Václav Sládek	1920
- <i>Jacopone Todi</i> , Op. 111, No. 2, Jaroslav Vrchlický	1920
- <i>Helmaladur</i> , Op. 111, No. 3, Jaroslav Vrchlický	1920
- <i>Mše biskupa Turpina</i> (Bishop Turpin's Mass), Op. 111, No. 4, Jaroslav Vrchlický	1920
- <i>Pravda a pohádka</i> (Truth and Fairytale), Op. 139 I, No. 1, Rudolf Těsnohlídek	1928
- <i>Klášter</i> (The Cloister), Op. 139 I, No. 2, Kyrilov	1928

⁷ For the time being they are registered in the collections of the Czech Museum of Music only in the acquisitions book, and are not normally available to researchers.

- <i>Dvě laně</i> (The Two Does), Op. 139 III, Jaroslav Vrchlický	1928
- <i>Květy na Tatrách</i> (Flowers in the Tatras), Op. 133, Jiří Trnka, for his film of the same title	1932
- <i>Kejklíř</i> (The Jester), Op. 176a, Otakar Fischer	1934
- <i>Romance štědrovečerní</i> (A Christmas Eve Romance), Op. 155a, Jan Neruda	1934
- <i>Stín</i> (The Shadow), Op. 162a, Jaroslav Vrchlický	1935
- <i>Sníh</i> (Snow), Op. 162, No. 3, Jaroslav Vrchlický	1937
- <i>Cikánské děcko</i> (The Gypsy Child), Op. 162, No. 1, Josef Václav Sládek	1940
- <i>Laň</i> (The Doe), Op. 162, No. 2, Josef Václav Sládek	1940
- <i>Z třicetileté války</i> (From the Thirty Years' War), Op. 174, Rainer Maria Rilke	1941
- <i>Carçamon</i> , Op. 149a, H.A. Beers, trans. Josef Václav Sládek	1943
- <i>Hlasatel velkého krále</i> (The Great King's Herald), Op. 155b, P. Klet	1943
- <i>Pan učitel</i> (Mr. Teacher), Op. 149b, Renata Horalová	1944
- <i>Dolorosa</i> , Op. 176b, Antonín Klášterský	1946

Of the sets of incidental music Foerster composed to plays in which melodramas appear, let us mention e.g. *Bloud a smrt* (The Fool and Death), Op. 75 composed in 1908 to a play by Hugo von Hofmannstahl, *Faethon* (Phaethon), Op. 116b composed in 1922 to a play by Otakar Theer, *Helena Spartská* (Helen of Sparta), Op. 116c composed in 1924 to a play by Emil Verhaeren, and *Trilogie o Simsonovi* (A Trilogy about Simson), Op. 62 composed in 1906 to a three-part play by Jaroslav Vrchlický.

For some of these works Foerster wrote multiple autographs. They often bear dedications and sometimes show the date when the particular autograph was written rather than the date the work was composed.⁸ However, from some materials it is evident that he took the trouble to rewrite a whole composition only to make the text underlay in some passages slightly clearer. Thus source materials from Foerster's estate are of extraordinary value for gaining knowledge of his compositional method and his method of work with words, and show what importance he attached to the most precise possible notation of the relation between word and music.

Foerster's papers held by the Czech Museum of Music include autographs for the following twenty independent melodramas:⁹ for **Amarus** a score for small orchestra (No. 220); for **Carçamon** an autograph dated 2 March 1943 (No. 221); for **Cikánské děcko** Foerster's notation on the same staff paper with *Hlasatel velkého krále* (No. 222); for **Dolorosa** an autograph dated 27 December 1946 (No. 223); for **Dvě laně** from 1928 three later manuscripts from February 1932 giving three versions, the first with a title page showing dedication to Karel Kolář, the second the definitive autograph, No. 224, the third an authorized copy, Inventory No. Tr B 125); for **Helmaladur** an autograph dated

⁸ Because the large majority of Foerster's melodramas were published soon after he completed them, their dates of composition are relatively well known.

⁹ The Czech Museum of Music is gradually completing its collections of autographs listed under estates of composers by adding to them autographs by those composers acquired earlier from different sources. For the time being these individual autographs are registered under their original inventory numbers.

21 December 1920 (Inventory No. XXXI C 467); for *Hlasatel velkého krále* two manuscript versions from 4 April 1942 (for the first version see No. 222 from page 4 on together with the autograph of *Cikánské děcko*, second version on separate paper, No. 225); for *Jacopone Todí* an autograph from 12 November 1920 with dedication to Eva Vrchlická (XXXI C 467) and a second autograph (XXX E 130); for *Kejklíč* the definitive autograph orchestral score from March 1949 and a manuscript copy (No. 226); for *Klášter* a later manuscript from 25 February 1929 (Tr B 117) and another undated autograph (No. 227); for *Květy na Tatrách* a piano version from 15 April 1932 and a score for small orchestra dated 11 May 1932 (No. 315); for *Laň* a later manuscript from 23 April 1942 (No. 228); for *Mše biskupa Turpina* an autograph from 26 December 1920 (XXXI C 466); for *Pan učitel* a manuscript for a particular occasion from 24 January 1944 and an authorized copy (No. 229); for *Pravda a pohádka* an autograph from 23 September 1928 (XXXI C 465); for *Romance štědrovečerní* an autograph dated 1934 (No. 230); for *Sníh* a later autograph from 29 January 1940 and a draft in ink (No. 231) bearing the date 23 October 1931 (!) at the end of the composition on page 6 but also a new ending added later (two bars, dated 29 January 1940); for *Tři jezdci* a later autograph from 20 March 1890 (XXXI E 70); for *Tři králové* an autograph from 31 October 1920 (XXXI C 467); and for the series of seven melodramas titled *Z třicetileté války* an autograph from 29 September 1941 (No. 232). Also deposited here is the incidental music to the above-mentioned plays *Bloud a smrt* (No. 310), *Faethon* (orchestral score and piano reduction from 1922, No. 311), *Helena Spartská* (piano reduction, No. 312), and *Trilogie o Simsonovi* from 1906 (orchestral score, orchestral draft, piano reduction for four hands, and piano reduction of the second part, No. 322).

From the estate of František Škroup¹⁰

The Czech Museum of Music holds the autograph score (XIX E 2) of Škroup's single, but historically important, stage melodrama *Bratrovrah* (Brother Murderer) from 1831 to a text by Jan Nepomuk Štěpánek, still composed according to the model of the duodramas by Benda. This autograph is especially precious as the only complete source for this work.¹¹

František Škroup: *Bratrovrah* / *Brother Murderer*
Autograf partitury / Autograph score, 1830
NM-ČMH, XIX E 2

¹⁰ After Foerster the remaining collections from estates of composers not yet catalogued systematically are arranged here according to those composers' dates of birth.

¹¹ This melodrama has never been published. Copies made for purposes of performance deposited in the Prague Conservatory and Czech Radio show many deviations from the original and also differ quite substantially from each other; most importantly, they do not show the complete text.

From the estate of Vojtěch Mádl

The papers of Vojtěch Mádl include the autograph of a little-known play for children with songs and dances in three acts titled *Království lásky* (The Kingdom of Love) and subtitled *Svátek matek* (Mothers' Day), which contains a total of ten melodramas. They are found in a manuscript score and parts annotated '22 April 1930 in Terežín' (Acquisition No. 75/69, Fascicle No. 266). Also in the museum's collections is the autograph of a melodrama by Mádl for reciter and piano from 1935 titled *Klam duše* (Deception of the Soul) to a text by Ludevít Válka (XXIV C 174).

From the Estate of Otakar Ostrčil

Fibich's pupil Otakar Ostrčil composed six concert melodramas: the piano melodrama *Krásné dědictví* (Beautiful Heritage) to a text by Eliška Krásnohorská (probably destroyed), *Kamenný mnich* (The Stone Monk) from 1893 to a poem by Vladimír Šťastný, the now-missing orchestral melodrama *Lilie* (Lily) to a poem by Karel Jaromír Erben, and three very popular works known in both orchestral and piano versions—*Balada o mrtvém ševci a mladé tanečnici* (The Ballad of the Dead Cobbler and the Young Dancer) from 1904 to a lengthy ballad by Karel Leger, *Balada česká* (a Czech Ballad), Op. 8 composed the next year to a poem by Jan Neruda, and the late melodrama *Skřivan* (The Lark) from 1934 to a text by Miroslav Valenta.

Three of these works are represented in Ostrčil's papers: *Balada o mrtvém ševci a mladé tanečnici* (Tr B 180, Tr B 468), *Balada česká* (Tr B 467), and *Kamenný mnich* in the form of a historically valuable draft (Tr B 382)—the only known source for this melodrama.

From the estate of Ladislav Vycpálek

The papers of Ladislav Vycpálek include the autograph orchestral score of the melodrama *Dívka z Lochroyanu* (The Lass of Lochroyan), Op. 2 to an old Scottish ballad, known mainly in its original piano version from 1907. The score (Tr B 13) bears an annotation by the composer: 'orchestrated in March 1918'.

From the estate of Vincenc Maixner

This collection, consisting of a volume assigned Acquisition No. 60/77, includes another well-known musical treatment of Antonín Sova's poem *Princezna Lyoleja*.¹² The autograph of this melodrama for reciter and piano (Fascicle No. 629) is not dated.

From the estate of Jindřich Hybler

Found under Acquisition No. 100/67 are sketches and pencil drafts for melodramas from the 1950s that are little known today: the title page to the lost autograph of *O Marnosti* (About Vanity), Op. 18/5 with two parts, *Konec zimy* (The End of Winter) and *Do Kladna je cesta dlouhá* (It's a Long Way to Kladno). Preserved from the orchestral score of this work in Hybler's papers are only three pages of the definitive autograph for *Konec zimy*

¹² Cf. the melodrama by Karel Kovařovic.

with the following text underlaid: 'The freezes have stopped. On the construction site the freight lift sings merrily. It sings with an alto voice: I want red bricks, I want lime, I want mortar.' Also preserved here is an undated pencil draft for a melodrama with piano titled **Partyzán** (the Partisan), Op. 64, the title page of the piano melodrama **Hor syn já Tobě** (I, Son of the Mountains, for You), Op. 65/1, the definitive autograph and an autograph draft for a melodrama for reciter and piano **Znám já jeden krásný zámek** (I Know One Beautiful Stately Home), Op. 65/2 to a text by Fráňa Šrámek, a piano draft to a text by Petr Tichý **Lidská tvář v čase** (The Human Face in Time) dated 1 August 1955, **Sonet z uzlíčku lásky vytracený** (Sonnet Lost from a Bundle of Love) to a text by Jan Machovský with piano dated 18 August 1955, a pencil sketch and complete draft in ink (undated) of a melodrama for solo violin and recitation **Kronika o sv. Brundamu** (The Chronicle of St. Brundam) to a text by Julius Zeyer, the autograph score of **Bohatýr** (The Hero), Op. 71 for reciter, chorus, and orchestra from 1944, and a pencil draft of a melodramatic composition titled **Intermezzo**, Op. 70 to a text by Oldřich Splídek. Almost impossible to reconstruct are partial pencil sketches for a series of melodramas **Partyzánská rapsodie** (Partisan Rhapsody) with identifiable parts II. *Domov* (Home), III. *Petřín* (Petřín Hill), IV. *Povstání na Slovensku* (Uprising in Slovakia), and V. *Roduvěrný* (Loyal to the Family). One sketch for *Petřín* is dated 20 December 1958.¹³

From the estate of Pavel Bořkovec

Bořkovec composed a single melodrama, in 1921: **Jen jedenkrát** (Only Once), Op. 2 to the text of a poem of the same title by Petr Bezruč. Preserved in the Czech Museum of Music is a piano draft for this work under Acquisition No. 25/81 (Fascicle No. 1031).

From the estate of František Michálek

This composer active in Brno, who wrote mainly organ music and sacred vocal works, left us a single melodrama for reciter and piano from 20 June 1913, **Mrtvá nevěsta** (The Dead Bride) to a text by Jan Neruda. The papers from his estate contain a complete pencil draft for this work (Acquisition No. 122/81).

From the estate of Miloslav Kabeláč

The papers of Miloslav Kabeláč contain the autograph score (Acquisition No. 4/86) of a work titled **Tři melodramy** (Three Melodramas), Op. 34b from music for the play *The Master of Nine Songs* by the Chinese poet Guo Moruo (Kuo Mo-jo), subtitled *Zpěv o lásce a zradě* (Song of Love and Betrayal). The individual melodramas are titled *Óda na pomeranč* (Ode to an Orange), *Elegie* (Elegy), and *Monolog k větru a bouři* (Monologue to the Wind and Storm). The prose text is translated into Czech by Milena Velingerová, and the poems by Jaromír Ptáček. This work from 1957 is scored for small orchestra. Written for reciter and piano are the melodramas **Šeherezáda** (Scheherazade) to words

¹³ The intended Part I of the *Partyzánská rapsodie* may have had the title *Bohatýr* (The Hero). The materials for the composite work include a torn-off fragment of paper with the author's annotation 'Bohatýr in the *Partyzánská rapsodie*'. However, as mentioned this title belongs to an independent composition, Op. 71.

by Karel Kabeláč from 4 October 1927 and **Pohádka pro malé děvčátko** (Fairytale for a Little Girl) to the composer's own text (Tr B 329).

From the estate of Luboš Fišer

Luboš Fišer composed several concert melodramas. They hold an extraordinary position among works in this genre from the twentieth century, as does his whole output, and yet some of them were not known at all until recently. His *Můj volný člověče!* (My Free Person!) to words by Svatopluk Machar for male voice and large orchestra was written in 1952, thus at a time when the genre of concert melodrama had almost disappeared from public life—as a result of which even relatively important works of a meditative character remained in the shadow. *Žádost o popravu* (Demand for Execution) to a text by Josef Podaný for four reciters, flute, vibraphone, celeste, and harpsichord, composed in 1968, could not be performed for political reasons.¹⁴ The first of Fišer's melodramas to arouse interest was the large work *Nářek nad zkázou města Ur* (Lament over the Destruction of the City of Ur) from 1970, which draws on an ancient Sumerian text. It is written for three reciters, soprano and baritone solos, two mixed choruses, seven timpani, and bells (with two conductors). This massive concert work sounds as a warning omen of the destruction of life. An especially effective work from 1978 is the melodrama *Istanu*, written for a female reciter, alto flute, and four percussionists. Here Fišer again used texts several thousand years old—this time Hittite originals, namely an ancient prayer to the Sun in celebration of life. More modest is a composition from 1982 to a text by Jiří Pilka for reciter, string quartet, and piano titled *Oslovení hudby* (Addressing Music).

The collection from Fišer's estate (Acquisition No. 297/2006) includes autographs of all the above-mentioned works. The melodrama *Můj volný člověče!* is represented by both the orchestral score and a piano reduction. *Žádost o popravu* is found in the form of the autograph score from 1968. For *Nářek nad zkázou města Ur* the Czech Museum of Music has the manuscript score in two autograph versions (undated). For the melodrama *Istanu* it has the autograph score from 1978, a duplicate reproduction thereof, a manuscript copy of the score made by Fišer himself in 1978-1979 with his comments, and another manuscript copy from 1988. *Oslovení hudby* is represented by the autograph score and performing parts from 1982 and manuscript copies of the parts.

● Conclusion

The example of Luboš Fišer shows that even at the turn of the twenty-first century melodramas of extraordinary value are being written that need to be preserved for the future. Interest in this genre on the part of composers has shown unusual growth since

¹⁴ This composition by Luboš Fišer, very serious in its content and interesting in its instrumentation, responds boldly to the political situation in Czechoslovakia in 1968 and, via readings of letters and documents, shows the absurdity of the state machinery. The music is aleatoric and forms various expanses that separate the reading of the various documents. The work was banned in its time; its Czech premiere took place on 20 November 2005 in the Gallery of the Academy of Performing Arts in Prague, directed by Věra Šustíková, as part of the International Festival of Concert Melodrama.

2000, one of the reasons being demand generated by the international festival and competition of melodramas in Prague. In 2007 this event gave its hundredth premiere of a work in this genre.¹⁵ This fact is surely worth noting also from the standpoint of collection formation. The Czech Museum of Music has an exceptional opportunity to acquire new works directly from living composers devoting themselves to melodrama, and thus to create a unique collection that will be appreciated by both Czech and foreign scholars.

**Marie Bittnerová,
první představitelka Hippodamie /
first performer to the role
of Hippodamia**
Fotografie / Photograph, ca 1890
Archiv Společnost Zdeňka Fibicha /
Archive of the Association
of Zdeněk Fibich

15) A melodrama by Josef Marek for reciter, bass solo, baritone solo, and symphony orchestra titled *Komentář* (Commentary) and subtitled *Král David komentuje knihy Mojžišovy* (King David Comments on the Books of Moses) had its world premiere in the closing concert of the tenth annual International Festival of Concert Melodrama in Prague's Žofín Hall on 3 December 2007.

Zdeněk Fibich
Zakladatel novodobého koncertního a scénického
melodramu v Čechách /
Founder of the modern concert and scenic
melodrama in Bohemia
Fotografie / Photograph, 70. léta 19. století / 1870s
Soukromý majetek / Private collection

**Plakát k soubornému provedení Fibichovy
melodramatické trilogie Hippodamie /
Advertisement poster for the performance
of Fibich's melodramatic trilogy Hippodamy**
Praha, Národní divadlo, 16.–18. 2. 1893 u příležitosti
40. narozenin autora textu Jaroslava Vrchlického /
Prague, National Theatre, on 16-18 February, 1893,
on the occasion of author Jaroslav Vrchlický's
40th birthday
Archiv Společnosti Zdeňka Fibicha /
Archive of the Association of Zdeněk Fibich

České kvarteto po „koncertu na rozloučenou“, Amsterdam, 1931 / Czech Quartet after “Farewell Concert,” Amsterdam, 1931

(sedící zleva / sitting from the left: Jiří Herold, Karel Hoffmann, Josef Suk, Ladislav Zelenka; stojící – představitelé holandského koncertního života, zcela vpravo Henri Doyer / standing - representatives of Dutch concert scene, on the far right: Henri Doyer)
 Fotografie / Photograph, Amsterdam, N. V. Vereenigde Fotobureaux NM-ČMH, F 4753

Karel Bendl: Uzený slaneček / Smoked Herring

Hudební parodie melodramu / Musical parody of melodrama
 Tisk / Print, Fr. A. Urbánek, Praha / Prague, nedatováno / undated
 NM-ČMH, I E 71

Mozarteum, sídlo firmy Mojžíra Urbánka / The Mozarteum, headquarters of the firm of Mojmir Urbánek, Jungmannova ulice, Praha / Jungmannova street, Prague, 1913
 Fotografie / Photograph

Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze / Museum of Decorative Arts in Prague, sign. / shelf mark C22559: ŠLAPETA, Vladimír et al.:
 Jan Kotěra: 1871–1923: zakladatel české moderní architektury (Jan Kotěra, 1871-1923: The Founder of Czech Modern Architecture)
 Kant, Obecní dům Praha 2001

Program koncertu Českého kvarteta a Fanny Davies, Londýn 5. 6. [1919] / Program of the Czech Quartet and Fanny Davies, London, on 5 June [1919]

NM-ČMH, č. př. / Acquisition No. 24/1985